

in.ihned.cz/zahranici

S-21 připomíná genocidu

Na světě je jen málo muzeí, která by otevřeně poukazovala na temná období historie národa, jemuž patří. Jedno takové se nachází v Kambodži. Snad každého napadne při vyslovení slova Kambodža pojem Khmerové, Rudí Khmerové, genocida. O této epoše realisticky vypovídá muzeum běžně zvané S-21 v hlavním městě Phnompenhu.

Při mučení nekřičet

Mezi lety 1975 – 1979 se staly obětí revoluce Rudých Khmerů, kteří chtěli vybudovat utopickou rovnostářskou agrární společnost a kde se odlišnost trestala smrtí, statisíce lidí. Obyvatelstvo měst bylo vyhnáno na rýžová pole a nepřátelé revoluce do vězení a likvidačních táborů.

Jedním z míst, kde lidi krutě mučili a barbarsky zabíjeli, byla i phnompenhská věznice, kterou Rudí Khmerové vedli pod kódovým označením S-21. O skutečném účelu budovy bývalé školy v běžné čtvrti do pádu režimu nikdo nevěděl ani v jejím okolí. Někdo si jen mohl povšimnout, že kdo vejde dovnitř, nikdy už nevychází ven. Dokonce se zakazovalo vězňům při mučení křičet, jak k tomu vyzývá dochovaná tabulka.

Děsivou pravdu o S-21 odhalila až invaze vietnamské armády počátkem roku 1979, s níž přišli do Phnompenhu i dva vietnamští fotožurnalisté. Na věznici přišli náhodou, když je upozornil odtamtud vycházející zápach. Z živých vězňů se podařilo zachránit jen sedm. Přestože už tisíce vězňů nemohou o teroru svědčit, hovoří za ně dodnes obrovský archiv, který správa věznice nestačila zlikvidovat. Tyto dokumenty se staly základem pro studium fenoménu kambodžské genocidy.

Oči z fotografií

Strohé cely vybudované z učeben, ukázky mučících technik, malby bývalého vězně

FOTO: RADEK PALATA

znázorňující kruté praktiky trýznitelů. Hlavní důvod, proč muzeum dlouho nevymizí z mysli návštěvníků, jsou ale fotografie. Nekonečné řady fotografií vězňů pořízených kvůli evidenci. Ty oči, hledící z často zmučených tváří, nelze zapomenout. Jsou to poslední svědectví o existenci tisíců lidí, kteří byli buď umučeni k smrti hned ve vězení a zahrabáni na prostranství věznice, nebo je převezli za město do likvidačního tábora (celkový počet obětí S-21 přesahuje 17 tisíc osob).

Ten lze také navštívit. Říká se mu Vražděná pole. Zamrazí až do morku kostí. Dnes to vypadá jako nějaké malé golfové hřiště s dolíky. Ale co dolík, to odkrytý masový hrob. A místo praporek označujících jamky

tu jsou jen cedulky udávající počty mrtvých. Jejich lebky spočívají na pietním místě, v prosklené věži Pamětní stúpy. Prázdnými očními důlky jako by se dívaly pohledy z fotografií ve věznici S-21.

Khmerové před soud

Dnes už v muzeu mnoho návštěvníků z Kambodže nepotkáte, spíše školní výpravy, ale hlavně cizince. Vzpomínka na oběti však neuvadá, stejně jako stále čerstvé květy u Pamětní stúpy. A každým rokem připadá na 9. května vzpomínkový den. Ten letošní by mohl být zvláštní, Kambodža se rozhodla po letech vnitropolitických tahanic postavit někdejší khmerské prominenty před tribunál. ●

RADEK PALATA

INFORMACE

● Muzeum kambodžské genocidy

je otevřeno denně od 8 do 11.30 a od 14 do 17.30 h. Věznici S-21 lze bez problémů najít i podle bedekru, ale Vražděná pole jsou až za městem a je lepší si najmout průvodce nebo mototaxi. Prohlídka obou míst zabere půl dne. O tom, že muzeum stojí za návštěvu, svědčí zařazení do výběru míst, která musí turista v Asii navštívit, alespoň podle časopisu Time: „...ty tváře jsou tak nezapomenutelné, jako cokoliv jste kdy viděli v Louvru.“

● Vražděná pole a S-21 jsou přes všechnu hrůzu, která z nich číší, jen tečkou na mapě kambodžské genocidy. Statisíce jiných obětí spočívají v masových hrobech po celé zemi. Každý se o tom může přesvědčit na satelitním snímku, dostupném na serveru Yaleské univerzity, který je body označujícími hroby úplně pošetý (www.yale.edu/cgp).

